

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 17/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä syyskuuta 2001 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 119/2001 vp).

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- finanssineuvos Reino Niinivaara, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Anne-Mari Raassina, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
- ylitarkastaja Jussi Yli-Lahti, kauppa- ja teollisuusministeriö
- johtaja Raimo Harjunen, Etelä-Pohjanmaan TE-keskus
- sosiaalisihiteeri Terttu Manelius, Invalidiliitto ry
- kuntoutusohjaaja Teuvo Ruponen, Näkövammaisten Keskusliitto ry.

Valtiovarainministeriö on antanut asiasta lisäksi kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annettua lakia siten, että lain voimaoloaika jatkettaisiin vuodelle. Sellaiset vaikeavammaiset yrittäjät, joiden toiminta olisi ollut vuoden 1994 kesäkuussa voimaan tulleen arvonlisäverolain mukaan verotonta, vapautet-

taisiin siten arvonlisäverovelvollisuudesta siirtymäkauden järjestelynä myös vuonna 2002.

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2002 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja puoltaa laakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Sopivan tukimuodon löytäminen vaikeavammaisille yrittäjille on ollut erityisen hankalaa sen jälkeen, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin ja maassamme pitkään sovellettu verotuki osoitautui Euroopan yhteisön kuudennen arvonlisäverodirektiivin (77/388/ETY) periaatteiden vastaiseksi. Direktiivin mukaan Suomella ei ole oikeutta vapauttaa yleisesti vaikeavammaisia yrittäjiä arvonlisäverovelvollisuudesta. Suomelle liittymissopimuksessa myönnetty siirtymäkauden järjestely koskee sekin vain osaa vaikeavammaisista yrittäjistä. Nyt jatkettava erityislaki on tarkoitettu alunperinkin väliaikaiseksi ratkaisuksi, jolla on haluttu antaa viranomaisille aikaa selvittää, millaisia tukitoimia arvonlisäverovelvollisuudesta aiheutuva kustannuslisä edellyttää vaikeavammaisille yrittäjille. Lakia on kuitenkin jouduttu jatkamaan jo peräti viisi kertaa, eikä pysyvää ratkaisua ole löytynyt vielä.

Vaikka erityislaki on antanut vaikeavammaisille yrittäjille aikaa sopeutua verovelvollisuuteen, erityistuen tarve ei ole valiokunnan saaman selvityksen perusteella poistunut. Jotta vaikeavammaiset yrittäjät saataisiin yhdenvertaiseen asemaan muiden yrittäjien kanssa, he tarvitsevat edelleen jonkinlaista positiivista erityiskohtelua. Tämä on todettu myös kauppa- ja teollisuusministeriön 2.10.2000 asettaman ja 14.5.2001 työnsä päättäneen selvitysmies Raimo Harjusen raportissa, jossa on selvitetty erityistuen mahdollisuuksia yleisen yritystukilainsäädännön, Kansaneläkelaitoksen ja muiden vakuutuslaitosten elinkeinotukien sekä verotuksen näkökulmasta.

Verotuki koskee kaikkiaan melko pientä yrittäjijoukkoa, mikä sekin puoltaa nopean ratkaisun aikaansaamista. Tuen piirissä olevia vaikeavammaisia yrittäjiä on Harjusen raportin mukaan noin 1 000 sokeiden yrittäjien lisäksi. Näis-

tä noin puolella liikevaihto jää alle arvonlisäverollisen liikevaihdon alarajan 50 000 markkaa, joten taloudellista hyötyä veronhuojennuksesta on ollut noin 500 yrittäjälle. Tuen määrä on vuosittain 2—3 miljoonaa markkaa. Näiden arvioiden ulkopuolelle jäävät kokonaan ne vaikeavammaiset yrittäjät, jotka myyvät muita kuin valmistamaansa tavaraan kohdistuvia palveluita. Tähän joukkoon kuuluu valiokunnan saaman selvityksen mukaan esimerkiksi kasvava joukko tietoteknisen alan yrittäjiä. Uudenlaisen ratkaisun tarve on tältäkin osin perusteltu.

Harjusen selvitystyö liittyy Paavo Lipposen II hallituksen hallitusohjelman yrittäjyysshankkeeseen. Sen tavoitteena on ollut kartoittaa, miten arvonlisäverohuojennuksen poisto tulisi ottaa huomioon vammaisten yrittäjien tukien kehittämisessä. Raportissa on pidetty ainoana mahdollisena tukimuotona verotustukea. Yleinen yritystukijärjestelmä tarjoaa sinänsä nykyaikaisen, läpinäkyvän ja vammaistenkin kannalta ns. normaalisuusperiaatetta noudattavan tukimuodon, mutta myönnettävät tuet eivät voi olla selvityksen mukaan pysyviä. Vakuutuslainsäädäntöön perustuvien elinkeinotukien merkitys on yleisestikin vähentynyt, eikä näitäkään tukia voida myöntää pysyvinä. Näin ainoaksi mahdollisuudeksi jää verotuksen kautta myönnettävä tuki, jollaisena raportti nostaa esiin arvonlisäverollisen toiminnan alarajan muuttamisen liukuvaksi. Valiokunnan kuulemat vammaisjärjestöt ovat lisäksi ehdottaneet arvonlisäveron palauttamista vaikeavammaisille yrittäjille.

Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että myös vaikeavammaiset ihmiset voivat osallistua halutesaan työelämään ja ylläpitää myös tällä tavalla omaa motivaatiotaan ja mielenterveyttään. Koska heillä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, heidän harjoittamastaan yritystoiminnasta kertyvä tuotto on luonteeltaan pitkälti työkyvyttömyyseläkettä täydentävää tukea.

Valiokunta tukee sellaisia positiivisia erityistoimia, jotka helpottavat vaikeavammaisten yrittäjien asemaa. Kannatettavia ovat sellaiset toimet ja menettelytavat, jotka koskevat yhtäläises-

ti kaikkia vammaisyrittäjiä ja joissa heitä lähesytään ensisijaisesti yrittäjinä eikä vammaisina. Suomi voi olla valiokunnan käsityksen mukaan tällaisen sosiaalisen yrittäjyyden kehittämisessä Euroopan unioniin nähden aktiivinen aloitteen tekijä.

Arvonlisäverollisen toiminnan alarajan säätäminen liukuvaksi poistaisi monia niistä ongelmista, jotka liittyvät nykyiseen, kohdejoukoltaan kapeaan ja siinä mielessä vanhanaikaiseen erityislakiin. Se kohtelisi kaikkia yrittäjiä samalla tavalla ja olisi siten kohtaannoltaan neutraali. Arvonlisäveron palautus vaikeavammaisille yrittäjille voi tarjota mahdollisuuden sellaiseen erityistukeen, joka saattaa nämä yrittäjät muiden kanssa nykyistä tasa-arvoisempaan asemaan.

Valiokunta on tietoinen siitä, että kauppa- ja teollisuusministeriössä on perusteilla sosiaalisen yrittäjyyden edistämistä valmisteleva työryhmä, jonka tulee esittää toimenpide-ehdotuksensa sosiaalisen yrityksen perustamiseen ja toimintaan tarvittavista toimenpiteistä. Työryhmän tulee ottaa ehdotusta laatiessaan huomioon myös vammaisten ja vajaakuntoisten yrittäjien

arvonlisäverollisen toiminnan alarajan muuttaminen liukuvaksi. Työryhmä koostuu viiden eri ministeriön nimeämistä edustajista ja edustaa siten asian ratkaisemiseksi tarvittavaa asiantuntemusta. Sen tulee saada työnsä päätökseen 31.3.2002 mennessä.

Valtiovarainvaliokunnan mielestä vaikeavammaisten yrittäjien asema tulisi viimein nyt vireille tulevan selvitystyön myötä ratkaista pysyvällä tavalla. Pientä yrittäjäjoukkoa koskevan ja valtiontalouden kannalta varsin vaatimattoman ongelman hoito vuodesta toiseen erillissäntelyn varassa on epätydyttävää. Valiokunta kiirehtiikin asian ratkaisemista ensi vuoden aikana laajapohjaisen työryhmän saatua toimenpide-ehdotuksensa valmiiksi ja puoltaa näistä syistä erityislain jatkamista vielä ensi vuodeksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Maria Kaisa Aula /kesk		Sakari Smeds /kd
vpj.	Kari Rajamäki /sd		Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
jäs.	Timo Ihamäki /kok		Kari Uotila /vas (osittain)
	Seppo Kääriäinen /kesk		Jukka Vihriälä /kesk
	Reijo Laitinen /sd (osittain)	vjäs.	Ulla Juurola /sd (osittain)
	Markku Laukkanen /kesk		Juha Karpio /kok (osittain)
	Tuija Nurmi /kok		Riitta Korhonen /kok (osittain)
	Mauri Pekkarinen /kesk		Mikko Kuoppa /vas (osittain)
	Virpa Puisto /sd (osittain)		Iivo Polvi /vas
	Matti Saarinen /sd		Anu Vehviläinen /kesk.
	Anni Sinnemäki /vihr (osittain)		

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen.